

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus VI. De subjecto Legum, seu de iis, qui Legibus obligantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

CASUS VI.

De subiecto Legum seu de iis qui legibus obligantur.

FRemundus Princeps à suo Confessario quærit: 1. *An teneatur propriis legibus.* 2. *Quid in statu Aristocratico & Democratico.* 3. *An Clerici obligentur Lege Principis? quid de Lege præjudicante immunitati Ecclesiastica.* 4. *An legibus obligentur infideles, heretici.* 5. *Ebrii, pueri.* 6. *Amentes.* 7. *An peregrini obligentur legibus locorum per quæ transeunt.* 8. *An legibus communibus.* 9. *An gaudeant privilegiis loci in quo sunt.* 10.-11. *An obligentur legibus suæ patriæ? an Religiosi ubique suis Regibus.* 12. *Quid de exeunte è loco obligationis ad locum ubi non est obligatio.* 13. *Quid si suo loco poterat satisfacere legi v.g. audire Missam, an non audita possit exire.* 14. *Quid de eunte ex loco ubi non est obligatio ad locum ubi est obligatio.* 15. *An liceat ponere impedimentum legi.* 16. *Quid si ideo ponatur ut quis excusetur à lege.* 17. *Quid de lege naturali & divina.* 18. *An sit obligatio removendi impedimentum aliunde positum.* 19. *Quid de eo qui ponit rem præceptam absque animo satisfaciendi. Pro resolut.*

QUÆR. 1. *Quinam obligentur Lege?*

1. *Leges non obligant, nisi subditos; hinc 1. Legislatores non obli-*

gatur propriis legibus, neque quoad vim coactivam, ita ut incurrat pœnam à se statutam, uti fatentur omnes, neque directè quoad vim directivam, seu in conscientia, maxime in iis quæ ejus statum vel auctoritatem dedecent; ut si lex prohibeat portare arma, vel pretiosas vestes: Ratio est: quia etiam vis directiva ex jurisdictione oritur, quam quis in seipsum non potest exercere, cum nemo respectu sui possit esse Superior simul, & inferior: deinde talis obligatio esset inutilis; cum enim obligatio legis pendeat à voluntate Legislatoris, toties posset eam tollere quoties legem observare nollet, in aliis vero quæ Legislatorem ipsum non dedecent, tenetur & ipse suis parere legibus, non quidem vi propriarum legum, sed ex dictamine rectæ rationis, quâ Princeps tanquam caput tenetur se conformare reliquo corpori: minus tamen, & seculo scandalo ac turbatione populi plerumque tantum venialiter peccat Princeps propriam infringens legem: Ratio est quod tantum videatur esse levis deordinatio, quod tanquam caput se hic, & nunc non conformet reliquo corpori. Bonac. Less. & alii. 2. *In statu Aristocratico, ubi Optimates dominantur, & in statu*

3. **Statu Democratico, ubi potestas est penes ceterum populi, quilibet ex Optimatibus, & ex populo directè obligatur publicatis legibus, quia quilibet ex Optimatibus & popularibus est verus subditus respectu totius ceterum Optimatum in statu Aristocratico, tum populi in statu Democratico.** Clerici non obligantur directè legibus Principis vel Magistratus sæcularis, quia hi nullam in illos vel illorum bona etiam patrimonialia (ut bene notat *Engel lib. I. tit. 2. n. 35.*) jurisdictionem habent: aliud est de bonis feudalibus, quæ non absolutè, sed sub certis reservationibus, & salvo Jure feudali in Clericos transeunt: itaque ad leges civiles Clerici tantum obligantur indirectè ex æquitate vel decentia naturali, vi cuius pro bono pacis una pars communitatis tenetur se conformare reliquis; debent tamen ejusmodi leges esse necessariæ pro bono communi, & non adversari Ecclesiasticæ immunitati, veluti lex de non vendendis frugibus extra patriam, de non admittendis peregrinis mercibus &c. Clerici has leges transgredientes plerumque tantum peccant venialiter, nisi adsit scandalum, damnum tertii, vel Reip., aut leges simul sint juris naturalis, ut servare jura contractuum, taxas mercium; tunc enim Clerici æquè obligantur quam alii *Azor, Suar. de leg. l. 3. c. 34. num. 13.* Nunquam tamen ob transgressionem à laicis puniri poterunt v. g. per confiscationem frugum, vel mercium, quia à jurisdictione eorum præsertim coactiva sunt planè

exempti: Imò si Superiores laici ferant leges immunitati Ecclesiasticæ præjudicantes, quibus v. g. Ecclesiæ vel loca pia fiunt inhabilia ad acquirendas possessiones, vel bona immobilia, hæ leges erunt illicitæ & irritæ, nec non ferentes incurrunt excommunicationem latæ sententiæ ab Honorio III. *C. Noveritis de sent. exc.* quæ confirmata est à *Trid. sess. 25. c. 10.* 4. Catechumeni, Judæi, aliique infideles, etsi obligentur legibus civilibus suorum Principum, non tamen Ecclesiasticis, quia nondum sunt subiecti Ecclesiæ per baptismum; aliud est de hæreticis legitimè baptizatis, 5. Ebrii & habentes lucida intervalla manent subditi legibus, quamvis per accidens non peccent eas infringentes ob defectum rationis; hinc peccant qui eos inducunt ad earum transgressionem offerendo v. g. die Veneris carnes; Econtra offerendo eas pueris ante septennium non peccatur, quia pueri ante illam ætatem probabilius nondum sunt subditi legibus humanis, quæ feruntur humano modo, ideoque pro iis tantum qui habent usum rationis, qui ante septennium non præsumitur, eo quod leges positivæ attendant ad ea quæ plerumque contingunt. *L. nam ad ea. ff. de leg. 6.* Perpetuò amentes etsi non obligentur legibus humanis, tamen subiecti sunt legibus naturæ, hoc ipso quod participant naturam rationalem, hinc quamvis ipsi per accidens ratione uti non valeant, peccant tamen qui eos inducunt ad transgressionem legis naturalis, v. g. ad blasphemandum,

E 3

forni-

fornicandum &c. quia cum hæc sint intrinsecè mala, tribuuntur principali libero agenti, qui amentis operâ velut instrumento utitur: è contra non esse illicitum iis offerre carnes vel iis die festo opera servilia imponere, docet *Laym. L. 1. t. 4. c. 12. num. 3.* eo quod non sint subjecti legibus Ecclesiæ, ideoque non videatur esse malum causare ut id faciant, quod nullâ lege iis prohibitum est. Quoad esum carnis consentio; quoad opera servilia puto peccare eum, qui ea die festo perpetuò amenti imponit saltem suo nomine in suam utilitatem, tunc enim censetur ipse imponens per amentem tanquam per instrumentû vivum laborare: sicut ergo peccat qui per equum, bovem, vel alium tanquam per instrumenta laborem servilem diebus festis exercet, quamvis certum sit jumenta nulli legi esse subjecta, sic à potiori, qui per amentem; aliud est de esu carnis, nam eas offerens non censetur per amentem edere, secus qui facit eum in sui commodum laborare.

7. QUÆR. II. An peregrini & viatores obligentur legibus locorum per quæ transeunt?

R. Peregrini & viatores regulariter non obligantur specialibus illorum locorum præceptis, per quæ transeunt. *Sagr. Less. L. 4. de just. c. 2. n. 49. Laym. & quoad peregrinos consentit Sanch. L. 1. moral. c. 12. Diana, Sannig de leg. dist. 3. q. 8. num. 9. Ant. Herman. Thes. 5. Eng. num. 31* Unde si in tali loco sit speciale festum vel jejunium, non tenetur audire Missam vel jejuna-

re: Ratio est quia nullo modo sunt subditi talis loci, vel Superioris, neque ratione originis, domicilii, contractûs, vel delicti, ergo ejus legibus non obligantur, sed solum communibus. *Dixi 1. regulariter*, quia peregrini utique tenentur servare leges & solennitates contractuum, quia contractus tortiuntur forum loci in quo celebrantur, *c. fin de ser. comp. L. 19. ff. de jud.* Item tenentur servare leges quarum violatio cederet in scandalum aliorum, in damnum vel injuriam loci, in quo existunt: hinc non licebit illis inde contra prohibitionem evehere vel illuc inferre frumenta, merces, portare arma prohibita, vendere supra statutum pretium &c., exigiti enim æquitas naturalis, ut, qui in alieno loco sentiunt commodum transitûs, etiam sentiant onus legum necessariarum pro conservatione loci: ex hoc capite viatores etiam tenentur solvere pedagagia, vectigalia. *AA. cit.* *Dixi 2. Specialibus illorum locorum præceptis*: nam legibus communibus utique obligantur, etiam si forsitan illæ in suo territorio non sint receptæ, vel contrario usu abrogatæ, unde Belgæ, cui in sua patria licitum est diebus Sabbathinis inter Nativitatem Christi & Purificationem B. M. V. comedere carnes, existens istis diebus Coloniz tenetur abstinere ex communi lege Ecclesiæ, *communis cum Laym. de leg. c. 12. n. 3.* & Ratio est quod in sua patria tantum excusetur per consuetudinem, quæ utpote contra jus commune, est odiosa, & restringitur tantum ad locum in quo viget, sicut statu-

statutum aut privilegium locale *arg. c. 2. de Constit. in 6. Dixi 3. locorum per qua transeunt*, nam si per majorem partem anni intendant ibi manere, jam à prima hora tenebuntur ad statuta talis loci, quia per quasi domicilium facti sunt subditi. Econtrà quamvis peregrini non teneantur statutis specialibus locorum, attamen privilegiis, consuetudinibus, aut statutis favorabilibus illorum locorum per quæ transeunt, uti possunt, hinc Germanus transiens per Belgium poterit antedictis diebus Sabbathinis ibidem comedere carnes, & apud Hispanos intestina; item in loco ubi quadragesima juxta novum Calendarium est absoluta, non jejunare, etsi in loco sui domicilii adhuc jejunetur. *Sanch. L. 1. mor. c. 12. Less. Bonac. Reiffenst. n. 40. La Croix L. 3 p. 2. num. 1271.* Econtrà si in loco sui domicilii quadragesimam absolvit, non tenetur jejunare in loco ubi existit, etiamsi ibi quadragesima adhuc perduret, modo absit scandalum. *DD. citr.*

10 QUÆR. III. An peregrinus obligetur legibus suæ patriæ, quando alibi est, ubi illæ non vigent?

1. Regulariter non obligari *Suar. c. 32. Engel. Konig L. 1. t. 2. & ibid. Schmalzg. num. 41. Herman. Thes. 4.* Ratio est, quod statuta localia cohæreant loco, nec extendantur ultra territorium statuentis etiam respectu subditorum, *c. 2. de Constit. in 6.* Unde si in tua patria sit dies festus vel jejunium, alibi existens, ubi jejunium vel festum secundum Jus commune non est, non teneris jejunare vel audire Sacrum, nec Clericus extra Diæcesin

existens tenetur lege sui Episcopi, quâ v. g. prohibet lusum chartarum. *Dixi regulariter*, nam si transgressio statuti vergat in detrimentum loci, vel injuriam Magistratûs, aut Principis, etiam extra territorium obligantur subditi, ut si statutum sub certâ pœnâ prohibeat de Principe loqui injuriosa, aut præcipiat Clericos etiam absentes comparere in Synodo, vel cives in Magistratu: idem à potiori tenet de religiosis, qui non ratione territorii, sed ratione obedientiæ suis Superioribus subjecti sunt, ideoque eorum statutis & mandatis ubicunque terrarum obligantur, quin & in alieno territorio citari, excommunicari, & propriâ autoritate capi possunt. *Sylvest. V. excommunicatio num. 15.* Ex dictis

Deduces seqq. 1. Qui bonâ fide vel negotiorum causâ abit è loco in quo erat obligatio v. g. jejunii vel audiendi Missam, ad locum, in quo non est talis obligatio, excusatur ab his: Si vero ideo exeat, ut se à lege eximat, plures dicunt eum manere obligatum lege, eo quod fraus ei non debeat patrocinari, *c. Sedes, & c. ex tenore de rescript. sed probabilius est eum excusari, quia utitur jure suo; lex enim non prohibet exire è loco, sed tantum præcipit ut observetur ab iis, qui existunt in loco, nec fraus ei patrocinatur, quod solum improbant cit. textus, sed conditio loci, & nullus videtur dolo facere qui jure suo utitur. Reg. 15. ff. de reg. juris. Salmantic. Illung. t. 1. d. 2. n. 23. Mezger in 1. 2. d. 35. a. 5. n. 27. Schmalzg. l. 6. Si dicas, qui obligatur lege*

11.

12.

lege, etiam obligatur non ponere impedimentum legi, alias enim non peccaret qui tempore audiendæ Missæ se voluntariè componit ad somnum.

2. Qui ideo exit ad locum ubi *Trid.* non est receptum, ut ibidem clandestinè matrimonium contrahat, matrimonium in fraudem legis contractum est illicitum & invalidum, ergo. *R.* Manente lege est obligatio non ponendi impedimentum legi. *C.* lege non manente *N.* exiens ad locum ubi non est lex, facit respectu sui non amplius esse legem, statutum enim locale coheret loco, sicut igitur malum non est petere dispensationem, vel rogare Superiorem ut tollat legem, sic nec malum est exire ad alium locum, & facere ut respectu sui non sit lex. *Ad 2.* Quod matrimonium ejusmodi sit illicitum, & invalidum, est ex speciali decreto Urbani VIII. ut dicam *cas. 110. n. 12.*

83. 2. Qui cogitat exire è suo territorio in quo est lex audiendi v. g. Sacrum, si tanto tempore ibidem existat, ut commodè possit audire, habeatque occasionem audiendi, tenebitur audire: probabile tamen etiam est quod si plures Missas potuisset audire v. g. unam horâ octavâ, alteram horâ undecimâ, neglecto omni sacro possit exire ante horam undecimam, quia poterat differre auditionem Missæ usque ad undecimam, & tunc petere dispensationem à lege, quam, ut suppono, novit se impetraturum, ergo etiam poterit tunc exire è loco, & ponere se in statu, in quo non est lex. *Sanch. Reiffensh. num. 36. Herman.*

pag. 38. Sed prior sententiâ uti est magis pia, & tuta, ita & in praxi suadenda: si unicum tantum est Sacrum v. g. horâ octavâ, & adhuc existas in loco, certum est juxta omnes te obligari, quamvis statim post Sacrum velles exire, quia manes subditus statuto locali, illo tempore quo necessariò erat implendum.

3. Discessurus ex loco, ubi non est obligatio jejunii vel abstinentiæ, potes ibi non tantum plenè refici, sed & vesci carnibus: si tamen eodem die venias ad locum ubi est jejunium, distinguendum est, vel enim iste locus est locus tui domicilii, & tunc non potes secundò refici, minus vesci carnibus, quia es subiectus legibus loci; si es in loco peregrino, non teneris speciali jejunio istius loci, bene tamen jejunio communi totius Ecclesiæ.

4. An & qualiter peccet qui facit se impotentem ad implendam legem, vel qui ponit impedimentum legi implendæ, est difficillimum judicare: in praxi tenenda sunt seqq. 1. Pleræque leges humanæ non obligant ut aliquot diebus antecedenter non ponatur impedimentum: Ratio est communis usus & interpretatio, de quibus constat Legislatoribus, hinc non peccat qui die Sabbathi iter vel etiam venationem aggreditur, prævidens se altero die non posse audire Sacrum, nec peccat contra religionem vel jejunium, qui per nimium potum prævidet post aliquot dies se non posse jejunare, audire Missam, legere horas &c. *Dixi 1.* Qui prævidet,

nam

14.

15.

16.

- nam qui ideo ponit impedimentum, ut excusetur à lege v. g. projicit vel donat alteri breviarium etiam aliquot diebus antecedenter, ut non teneatur orare, peccat contra præceptum orandi horas, quia fraudulenter agit contra legem in actu primo obligantem. Aliud est de eo qui ideo de loco exit, vel dispensationem petit, ut à lege eximatur, quia per alium locum vel dispensationem respectu ipsius tollitur lex, per consequens nec in actu primo eum obligat. *Dixi* 2. Aliquot diebus antecedenter, quia si ipso die, quando jam præceptum urget, vel immediate antecedenter ponatur impedimentum v. g. aliquis ipso die festo aut horâ decimâ, vel duodecimâ noctis sine justâ causâ exit, & Missam negligit, indubiè peccat, sic enim habet communis persuasio, & usus, qui est optimus legum interpretes *Gob. in exper. c. 5. n. 4. §. 3.*
17. 2. Præcepta naturalia & divina obligant ut etiam aliquot diebus antecedenter non ponam impedimentum, obinde peccant contra justitiam Pastores, Officiales, famuli, si per nimium potum se prævideant incapaces fore ad obeundos labores ex justitia debitos, item qui per potum, vel per lusum reddunt se impotentes ad solvenda debita, vel ad alendam familiam; qui per iter vel negotia se prævidet impediendum à communione annua, probabilius tenetur prævenire, vel ex post supplere.
18. 3. Quamvis quis obligetur non ponere impedimentum legi, non tamen semper tenetur remove impedimentum aliunde positum, nam *Marchin. R. D. Jansen Pars I.*

Tamb. Suar. La Croix cum communi docent, quod non obliget procurare valetudinem, vel liberationem è carcere, præcisè ut satisfaciam præcepto Ecclesiæ de audienda Missa, vel præcepto naturali de legenda Missa, quando ad eam ex justitia obligor; aut etiam ut satisfaciam præcepto divino de confessione & communione annuâ; è contra si per censuras v. g. excommunicationem, suspensionem, vel interdictum impediatur, plerique docent me teneri petere absolutionem à censuris, quia censura immediatè & directè impediunt ab ejusmodi functionibus, cum ab Ecclesiâ ad illum finem infligantur; hoc autem non facit carcer & infirmitas, *Tamb. L. 3. de Mis. c. 6. §. 1. num. 8. Gob. num. 98. La Croix L. 1. num. 782.* Ratio horum omnium est intentio Legislatorum, quæ ex usu & judicio prudentum rationabiliter colligitur: constat enim Legislatores in una materia facilius permittere impedimentum legis, quam in alia, sic lex jejunii permittit assumi honestum leiborem cum jejunio impossibilem, non verò id permittit lex Missæ, vel horarum.

5. Plerumque non requiritur animus satisfaciendi præcepto, sed sufficit quod ponatur materia præcepti, hinc qui audit Sacrum, legit horas, dat eleémofynam immemor præcepti, vel voti, satisfacit, imò quamvis quis habeat intentionem oppositam v. g. per hoc Sacrum, per hanc recitationem horarum, non satisfaciendi præcepto, modò absint reliqua, satisfacit, nec tenetur ad novum Sacrum vel no-

19.

F

v45

42
 vas horas : quod tamen probabilius non tenet de obligatione voti vel debito iustitiæ, nam si nolis per hanc eleëmofynam satisfacere voto, per hanc pecuniam extinguere debitum iustitiæ cognitum, non satisfacis. Ratio horum est, quod obligatio voti, & debiti oriuntur ex liberâ hominis vo-

luntate, ideoque in his obligationibus potest liberè velle perieverare; econtrâ aliæ obligationes oriuntur à voluntate Legislatoris, ideoque non est in potestate subditi, ut politâ materiâ præceptâ perferret obligationem, *Suar. Herinx. Reiffenst.*

n. 45 & seqq.

EXTRACTA TU DE PECCATIS.

CASUS VII.

De natura, divisione, & specifica distinctione peccatorum.

G Orgias miles non obstante quod castitatem & jejunium quadragesimale sibi à Confessario impostum observare voverit, nihilominus carnes edidit. 5. Quasunque personas alterius sexus etiam in templo opprimit. 6. Eorumque bona uti & vasa sacra diripit. 7. De variis Fidei articulis dubitat. 8. Et ut licentius vivat, varias hereses amplectitur ibid. Quæritur quot admitterit distincta specie peccata. Pro resolut.

QUÆR. I. Quid & quotuplex sit peccatum?

R. I. Peccatum est libera divinæ legis transgressio. Dicitur 1. *Libera*, id est, quæ fiat cum aliqua advertentia, & cogitatione malitiæ, nihil enim

volitum, quod non præcognitum. Dicitur 2. *Divinæ legis*, hoc est, omnis legis in conscientia obligantis, nam omnis obligatio primò & radicaliter est à Deo, qui vult omnia iusta præcepta, etiam humana servari.

R. II. Peccatum dividitur in originale, & personale; *Originale* est quod contraximus in Adamo, quatenus nostræ voluntates in ejus voluntate erant incluse, sicut voluntas pupilli est inclusa in voluntate tutoris, ita ut quod agit tutor quâ talis, etiam censetur agere pupillus; *personale* dicitur quod in propriâ personâ, & voluntate committimus, & hoc secundò subdividitur in peccatum *commissionis*, quo scilicet ponitur actio prohibita v.g. furtum, & *omissionis*, quo omittitur res præ-